

Hat, inancın estetiği. Harflerin metafiziği...
Asır asır incelmış, kendi içinde renklenip köklenmiş
bir yazı uzayı. Osmanlı asırları içinde ise ayrı bir
üslup yanında kutsiyet de kazanmış ve bugüne dek
yaşamış ölümsüz sanat.

Ve kalem, mürekkep, kâğıt...
Ve renk, üslup, stil... Harflerin başlama ve bitiş noktaları,
kalemin tutuş biçimi ve sabır... Ve hayranlıkla
seyrettiğimiz eşsiz eserler...

Hüsnühat tabloları yüzyıllardır camileri, medreseleri,
sarayları, tekkeleri, euları süsledi. Mekânlara estetik
ve manevi boyut kazandırdı.

Bu tabloların paha biçilmezlikleri bir tarafa, şimdilerde
dünyanın farklı metropollerinde seçkin sanat
galerilerinde bile sergileniyorlar.

Bu kitap, hat sanatının pek çok ayrıntısını, felsefesini,
tekniğini, tarihçesini, ustalarını ele alıyor.

Modern zamanlara klasik çağlardan bir yolculuk çağrısı...
Varlık ve oluş sürekliliğinde harfler ve istifler cenneti...

Prof. Dr. FATİH ÖZKAFA

HAT SANATI

Osmanlı'dan Bugüne

Prof. Dr. FATİH ÖZKAFA

HAT SANATI

Osmanlı'dan Bugüne

ARAŞTIRMA
İNCELEME

000147

KAPI NO
879

www.kapiyayinlari.com
f kapiyayinlariofficial
t kapiyayinlari
i kapiyayinlari

kapi

kapi

Kapı Yayınları 879
Araştırma İnceleme 147

HAT SANATI - OSMANLI'DAN BUGÜNE
Prof. Dr. Fatih Özkafa

1. Basım: Ocak 2023

ISBN: 978-625-8096-51-4
Sertifika No: 43949

Editör: Dr. Mahmut Sami Kanbaş
Kapak Tasarımı: Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı: Gökhan Özmen

© 2023; bu kitabın yayın hakları Kapı Yayınları'na aittir.

Kapı Yayınları

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com
www.kapiyayinlari.com

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Genel Dağıtım

Alfa Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00

Kapı Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

PROF. DR. FATİH ÖZKAFA

HAT SANATI

OSMANLI'DAN BUGÜNE

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	9
1. BESMELE ve HAT SANATI.....	11
2. HAT SANATININ ORTAYA ÇIKIŞI.....	15
3. HAT SANATINDA MALZEMELER.....	17
4. HAT SANATINDA ESTETİK KRİTERLER.....	21
5. AKLÂM-I SİTTE ve DİĞER ÖNEMLİ YAZI ÇEŞİTLERİ.....	27
6. KUR'ÂN-I KERİM ve HAT SANATI.....	29
6.1. Asr-ı Saâdet'te Arap Yazısı ve Mushaf Kitabeti.....	29
6.2. Asr-ı Saâdet'ten Sonra Mushaf Kitabeti ve Hat Sanatı.....	31
6.3. Elyazması Mushafların Genel Özellikleri.....	33
6.4. Çok Sayıda Mushaf Yazmış Olan Hattatlar.....	39
6.5. Matbu Mushaflar.....	43
7. HAT SANATINDA HİLYE-İ SAÂDET.....	49
7.1. Hilye'nin Ortaya Çıkışı.....	49
7.2. Hat Sanatında Hilye Geleneği.....	50
8. TASAVVUF KÜLTÜRÜ VE HAT SANATI.....	63
8.1. Tekkelerin Eğitim ve Sanat ile İlişkisi.....	65
8.2. Tekke Levhalarının Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi.....	69
8.3. Tekke Levhalarındaki Tasavvufi Semboller.....	71
9. TASVİR VE YAZI.....	79
10. OSMANLI DEVRİNE KADAR HAT SANATI.....	83
10.1. Emevîler Döneminde Yazı.....	83
10.2. Abbasîler Döneminde Yazı.....	83
10.3. Osmanlı Öncesi Türk Devletlerinde Yazı.....	85
11. ŞEYH HAMDULLAH VE HAT SANATINDA OSMANLI İNKILÂBININ BAŞLAMASI.....	89
11.1. Eski Tarza Dönüş Teşebbüsü ve Ahmed Karahisarî.....	92
11.2. Yeniden Şeyh'in İhyası: Hâfız Osman.....	94

11.3. İsmail Zühdi Efendi	95
11.4. Mustafa Râkım Efendi.....	97
11.5. Mahmûd Celâleddin Efendi.....	102
11.6. Kazasker Mustafa İzzet Efendi.....	105
11.7. Abdullah Zühdi Efendi	109
11.8. Mehmed Şefik Bey	110
11.9. Mehmed Şevkî Efendi	114
11.10.Çarşambalı Hacı Ârif Bey	119
11.11.Abdülfettah Efendi.....	119
11.12. İzzet Efendi.....	120
11.13.Çırçırılı Ali Efendi	121
11.14. Yahya Hilmi Efendi	121
11.15. Bakkal Ârif Efendi.....	122
11.16.Sami Efendi	124
11.17. Nazif Bey.....	127
11.18.Ömer Vasfî Efendi	128
11.19.Hasan Rıza Efendi	129
11.20. Ferid Bey	131
11.21. Aziz Rıfâî (Aktuğ) Efendi.....	131
11.22. Reisü'l-Hattatîn Ahmed Kâmil Akdik	133
11.23. Neyzen Mehmed Emin Yazıcı	135
11.24. Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer	136
11.25. Suûd El-Mevlevî.....	138
11.26. Beşiktaşlı Hacı Nuri Korman	138
11.27. Mahmud Bedreddin Yazır.....	140
11.28. Mâcid Ayrıl.....	141
11.29. Mustafa Halim Özyazıcı	142
11.30. Hâmid Aytaç	146
11.31. Modern Hattın Öncüsü Prof. Dr. Emin Barın.....	154
12. TA'LİK HATTINDA OSMANLI İNKILÂBİ.....	157
12.1. Mehmed Es'ad Yesârî ve Yesârîzade Mustafa İzzet Efendi	158
12.2. Sami Efendi	159

12.3. Hulûsi Yazgan.....	160
12.4. Necmeddin Okyay.....	161
12.5. Kemâl Batanay.....	165
12.6. Prof. Dr. Ali Alparslan.....	166
13. HATTAT PADİŞAHLAR.....	169
14. MEDRESETÜ'L-HATTATİN.....	175
15. HAT SANATINDA CELÎ YAZILAR.....	177
16. SÛLÛS İLE CELÎ SÛLÛS ARASINDAKİ FARKLAR.....	181
16.1. Harf Ölçüleri.....	182
16.2. Yazı Sahası.....	182
16.3. İstifleme.....	183
16.4. Çizgi kalınlıkları ve sivrilikler.....	183
16.5. Teşrifat.....	184
16.6. Tasmim.....	184
16.7. Tashih.....	185
16.8. Tevkî' (İmza).....	186
17. MİMARÎ YAZILARI.....	189
17.1. Taçkapı/Tak Kapı Yazıları.....	190
17.2. Mihrab Yazıları.....	193
17.3. Minber Yazıları.....	201
17.4. Va'z Kürsüsü Yazıları.....	202
17.5. Kubbe Yazıları.....	202
17.6. Çeharyâr Yazıları.....	206
17.7. Kapı ve Pencere Kanatlarındaki Yazılar.....	209
17.8. Arslangöğsü/Pendantif Yazıları.....	210
17.9. Müezzin Mahfili Yazıları.....	211
17.10. Pencere Alınlığı Yazıları.....	212
17.11. Minare Yazıları.....	216
17.12. Kuşak Yazıları.....	216
17.12.1. Kuşak Yazısının Ortaya Çıkışı.....	219
17.12.2. Kuşak Yazısının Gelişimi.....	222
17.12.3. Zemini Tezyinatlı Kuşak Yazıları.....	224

17.12.4. Kuşak Yazılarının Genel Özellikleri	225
17.12.4.1. Yazı Çeşitleri Bakımından Kuşak Yazıları.....	226
17.12.4.2. Hattat İmzaları Bakımından Kuşak Yazıları	229
17.12.4.3. İstif Düzenleri Bakımından Kuşak Yazıları	232
17.12.4.4. Harf Anatomileri Bakımından Kuşak Yazıları.....	235
17.12.4.5. Harekeler, Mühmel Harfler ve Zemin Tezyinatı Bakımından Kuşak Yazıları.....	241
17.12.4.6. Malzeme ve Teknik Bakımından Kuşak Yazıları.....	246
17.12.4.7. Renk Tercihleri Bakımından Kuşak Yazıları	252
17.12.4.8. Ölçüler	254
17.12.4.9. Yazıların Yapıdaki Yerleri Bakımından Kuşak Yazıları	257
17.12.4.10. İbareler Bakımından Kuşak Yazıları.....	258
17.13. Çeşme, Sebil ve Şadırvan Yazıları.....	270
17.14. Köprü ve Bent Yazıları	283
18. OSMANLI KÂĞIT PARALARINDAKİ YAZILAR	287
19. HAT ESERLERİNDE EN ÇOK RASTLANAN İBARELER	291
20. HAT SANATINDA MEŞK USÛLÜ.....	303
20.1. Talebenin Hocaya Karşı Sorumlulukları	309
20.2. Hocanın Talebeye Karşı Sorumlulukları	310
21. HAT SANATINDA KARALAMALAR	313
22. HAT ESERLERİNİN TEZHİPLE UYUMU ve SUNUMU	321
23. YAZI RESTORASYONU.....	323
24. ZERENDÛD LEVHALAR	325
25. HAT SANATI GELENEKSEL BİR SANAT MIDIR?	327
26. MODERN HAT TARTIŞMALARI	329
KAYNAKÇA	333
DİZİN.....	341